

Carmen Rodriguez
flyktet til Canada fra
Chile i 1973, da
militæret styrtet Chiles
sosialistiske president
Salvador Allende.

Skriver om Chiles døtre

40 år etter militærkuppet står Chile ved et vendepunkt, sier aktivist og forfatter Carmen Rodriguez.

■ BERNT ERIK PEDERSEN
■ ARNE OVE BERGO (foto)

Denne uka utgis hennes roman «Chiles døtre» på norsk. Her har Carmen Rodriguez (64) skrevet en bred underholdningsroman om tre generasjoner chilenske kvinner, basert på sin egen familiehistorie:

– Mye av hovedpersonens historie er basert på mitt eget liv. Men mye er basert på historier jeg kjenner fra andre. Det at en kvinne blir gravid med sin torturist, for eksempel. Det hendte ikke meg, men det har

hendt flere, sier Rodriguez.

Hun flyktet til Canada fra Chile i 1973, da militæret styrtet Chiles sosialistiske president Salvador Allende, og general Pinochet tok makten. Da hadde hun i en årrekke vært pro-Allende-aktivist, som student og senere ansatt ved universitetet i Santiago. Her drev hun blant annet språkundervisning blant slumbarn, i likhet med hovedpersonen i boka. Nå underviser hun i latinamerikansk litteratur ved universitetet i Vancouver.

I går var Rodriguez også på Universitetet i Oslo, der hun fortalte om «Chiles døtre» for spanskstudenter.

STØRRE ENN DIKT

Rodriguez har tidligere skrevet dikt og redigert antologier med chilensk poesi. Først nå har hun kastet seg over romanformatet. «Chiles døtre» gis ut av Juritzen forlag, som tidligere har hatt stor suksess med blant annet Cecilie Samartins romaner fra Cuba.

– Dette var en stor historie, som ikke kunne rommes i dikt eller noveller. Jeg ville vise hvilke kontraster i en families liv som Chiles historie har skapt. Fra en middelklassefamilie før Allende, med sine

hverdagslige tragedier, via kupp og undertrykking, til eksil, forteller Rodriguez.

Fra sitt eksil i Canada skrev og talte Rodriguez mot Pinochet-regimet utover 70-tallet. På 80-tallet grep hun igjen til handling, og bodde flere år i Bolivia og Argentina, der hun hjalp opposisjonelle fra Chile til å flykte over grensene. Om dette skrev Carmen Rodriguez' datter en prisbelønt memoarbok, om det å vokse opp med en mor som var eksil-chilener og aktivist («Something Fierce: Memoirs of a Revolutionary Daughter»). Datteren kommer til dels med hard kritikk av farene som moren utsatte familien for.

– Det var en vanskelig prosess. Men jeg har hele tida oppmuntret henne til å skrive sin historie, nå er den der ute, og det må jeg tåle. Vi har et godt forhold til hverandre, og har gjort markeringer sammen i Canada for 40-årsmarkeringen for militærkuppet, forteller Rodriguez.

FORLØSENDE

11. september i år var det 40 år siden militærkuppet. Dette ble grundig markert i Chile, og det

har virket forløsende, mener Rodriguez:

– Først nå har Chile fått tilbake sitt nasjonale minne. Fram til 40-årsmarkeringen var det et stort kollektivt hukommelsestap rundt diktatur-årene. De færreste ville snakke om Pinochet, Allende – hvem bryr seg om de gamle greiene, liksom? Men små grupper av folk holdt historien i live. Det løsnet da studentene samlet hundretusener til å protestere i gatene i 2011. Ved å kreve gratis utdanning, krevde de å gå tilbake til tida før Pinochet, da utdanning var betalt av staten. Militærdiktaturet gjorde slutt på det. Pinochet ga frislipp på privatisering av utdanning.

Nå er det hundrevis av skoler og universiteter i Chile som tar enorme summer for verdiløse utdanninger. De selger titler, sier Rodriguez engasjert.

NOK VAR NOK

– I 2011 sa studentene: Nok er nok. Det ga støtet for både lærere, statsansatte, helsearbeidere og professorer til å gå i gatene og protestere på forholdene der de jobbet. Da handlet det ikke lenger bare om utdanning, men om hele samfunnet

som diktaturet hadde skapt, forteller Rodriguez.

– Og til 40-årsdagen fikk vi på nasjonal TV for første gang se tidligere forbudt bilder av hva som skjedde under kuppet og i diktaturtida. TV-programmene «Forbudte bilder» hadde større seertall enn såpeoperaene. Omfanget av tortur og undertrykking er fortsatt sjokkerende for mange. Etter 11. september har vi hatt en nasjonal samtale om dette. Og nå går det mot valg igjen 15. november, Chile står ved en skillevei nå, mener Rodriguez.

IKKE SINT

– I dag, etter 40 års eksil, er jeg ikke sint på Chile, jeg har motstridende følelser. Jeg er ikke lenger patriotisk – bare når det gjelder fotball, ler Rodriguez.

– Når jeg besøker Chile, savner jeg Canada. I Canada er det et annet mangfold, med folk fra alle deler av verden. Og så hater jeg mannssjåvinismen i Chile. Det er et macho-samfunn, der kvinnekrimineringen er synlig og rasismen er åpenlys. I Canada har vi grepet fatt i sånne ting for lengst. Chile henger etter, på grunn av mange tiår med militærdiktatur. Feministiske og antirasistiske grasrotbevegelser ble stoppet av et undertrykkende regime som var mot alt som ikke var macho. Fortsatt er abort ulovlig i Chile, og skilsmisse er ulovlig. Vi har langt igjen å gå.

bernt.erik.pedersen@dagsavisen.no

HELSE REISER TIL LITAUEN

Mye god helsebehandling, kulturopplevelser og SPA til lave priser!

Weekendturer og 10 dagers turer.
Vår neste 10 dagerstur blir fra
12.11.-21.11.13.
Direktefly 1 t. og 50 min.
Kr. 10.900,- i d.rom.
Alt inkludert. 21 behandlinger!

E-romstillegg kr. 1100,-. Reiseleder.
Be om mer info på: Tel. 913 30 795
eller på e-mail: gheller@online.no

UAB "Nobaco Helse reiser"
med 9 års fartstid - www.nobaco.lt